

[Aage Frandsen]

man for det første ikke få en afstemning, og for det andet kan man heller ikke få en sejr i forbindelse med afstemningsresultatet. Vi ved, at 60 pct. af de stemmeberettigede er så mange, at det i virkeligheden med de stemmeprocenter, man har, betyder, at man skal have en næsten fuldstændig opbakning af befolkningen og i hvert fald af forældrene, for det er jo primært forældrene, der stemmer, det er ikke så meget pensionisterne, der stemmer, selv om de selvfølgelig har stemmeret ved pågældende lejlighed.

(Kort bemærkning).

Pernille Forchhammer (S):

Jeg fik ikke helt svar på, om det betyder, at SF er villig til at lægge det skolepolitiske ansvar fra kommunalbestyrelsen ud til en mere udefinerlig samling af mennesker, der har stemt om et lavere serviceniveau.

I og med at hr. Aage Frandsen siger, at folk ude i lokalsamfundet må tage ansvar for et lavere serviceniveau – og det gælder jo ikke bare landkort, det gælder også antallet af undervisningstimer, antallet af kammerater i klassen og samspil – må hr. Aage Frandsen vel også mene, at ansvaret for det overordnede serviceniveau på skoleområdet flyttes for det lokalområdes vedkommende fra kommunalbestyrelsen og ud til en mere udefinerlig gruppe af mennesker, der har stemt.

(Kort bemærkning).

Aage Frandsen (SF):

Det er klart, at der er et minimum, som man må kræve i en kommune. Det er ikke nogen udefinerlig gruppe. Det er skolebestyrelsen, som efterfølgende har ansvaret for, at serviceniveauet har det niveau, som kommunen også stiller krav om. Det siger sig selv, at prisen bl. a. er, at man har færre kammerater. Det er da logisk. Nogle af os er opvokset på landet, og det kan godt være, at vi tog skade af det, det ved jeg såmænd ikke, men man overlevede rent faktisk, selv om man ikke havde så mange kammerater på landet, og det problem tror jeg altså også at man kunne overleve i dag. Og det er altså forældrene, beboerne, der bedre kan vurdere det, end jeg kan. Jeg siger ikke, at man skal bevare sin skole. Jeg siger bare, at hvis folk ønsker at bevare deres skole, skal de have lov til det.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Udannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 4:

Forslag til folketingsbeslutning om fremskaffelse af flere praktikpladser.

Af Aage Frandsen (SF) m.fl.
(Fremsat 9/10 90).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Forslaget er uendelig overflødigt. Der er indgået en aftale om tilvejebringelse af lære- og praktikpladser. Jeg arbejder som et bæst på at leve op til denne aftale. Vi skal leve op til den, og mere er der ikke at sige om den sag.

Klaus Hækkerup (S):

Det foreliggende forslag fra SF har jo mange gode intentioner. Det lever faktisk i intentionerne fuldt og helt op til den aftale, Socialdemokratiet indgik med regeringen den 10. maj 1990, og jeg fortolker det sådan, at SF nu er ved at være lidt utålmodig med hensyn til, om regeringen nu også lever op til det forlig, vi indgik.

Jeg kan godt sige, at jeg også synes, vi savner et udspil fra regeringen. Der er gået lang tid fra den 10. maj til i dag. Det havde været rart med nogle konkrete udspil fra regeringen selvfølgelig på et af de vigtigste områder, nemlig finansieringen. Hvad angår finansieringen, finder vi det forslag, SF har lagt frem i sit beslutningsforslag, knap nok helt fyldestgørende. Her skal alle arbejdsgivere betale. Vi havde hellere set en

[Klaus Hækkerup]

model, som regeringen også på et tidspunkt sendte til høring i Erhvervsuddannelsesrådet og bestyrelsen for Arbejdsgivernes Elevrefusion, og som gik ud på, at det primært blev de arbejdsgivere, der ikke ansatte det antal elever, de egentlig var forpligtet til, som kom til at betale. Så vi må altså sige, at SF's forslag på dette område vel har en god og rigtig intention, men langtfra et konkret godt nok indhold.

Også spørgsmålet om, hvor praktikpladserne skal være, har SF taget stilling til. De påpeger, at man måtte kunne tilvejebringe nogle flere praktikpladser i kommuner, der i særlig grad antager praktikelever, ved at give dem et særligt tilskud fra de kommuner, der ikke har oprettet praktikpladser nok.

Nu har regeringen jo indgået en aftale med kommunerne om at nå op på niveauet for praktikpladser i det offentlige, der svarer til niveauet i 1987, og jeg vil sige, at det nok er vanskeligt at komme tilbage nu og forhandle med kommunerne, men forsøget bør gøres, og ikke bare i kommunerne, men også i staten bør man overveje at oprette ekstraordinære praktikpladser i hvert fald til næste år, muligvis for de tre-fire år, vi forventer der endnu vil være mangel på praktikpladser.

Det sidste spørgsmål, jeg synes trænger sig på, er, hvornår de unge kan forvente at disse praktikpladser er til rådighed, hvornår de kan forvente at de kan få en praktikpladskompenserende undervisning. I det forlig, vi indgik med regeringen den 10. maj, står der bl.a., at der skulle sikres de unge, der ikke havde fået en egentlig praktikplads, det nødvendige antal lære- og praktikpladser senest 4 måneder efter, at de havde afsluttet deres basisår.

Det er selvfølgelig en vanskelig opgave at tilvejebringe noget helt nyt og en vanskelig opgave at tilvejebringe ekstraordinære praktikpladser, men vi vil gerne understrege, at forberedelserne til at tilvejebringe praktikpladserne med hensyn til det grundliggende arbejde kunne være begyndt i ministeriet for lang tid siden, i princippet allerede den 10. maj.

Vi vil også gerne understrege, at vi finder det meget forkert, at man har ventet indtil omkring 1. oktober med overhovedet at gå i gang.

Med disse bemærkninger vil jeg ligesom ministeren sige: vi har en aftale, og den skal vi leve op til. Vi finder derfor ikke, der er grundlag for at støtte SF's beslutningsforslag på nuværende

tidspunkt, men vi ville da finde det overordentlig rimeligt, hvis ministeren kunne oplyse, hvornår han forventer at fremsætte et lovforslag, der redegør for og løser op for betalingsproblemet, og om man er indstillet på at oprette ekstraordinære praktikpladser inden for det offentlige, og endelig hvad angår spørgsmålet om tidsfristerne, om regeringen kan oplyse noget om, hvornår man forventer at kunne påbegynde praktikpladskompenserende undervisning, og om regeringen kan oplyse noget om, på hvilket tidspunkt man forventer endeligt at have givet alle elever, der står og mangler en praktikplads, tilbud om praktikpladskompenserende undervisning.

De fire ting synes vi det var rimeligt at ministeren i dag kunne løfte tæppet for.

Bonde Larsen (KF):

At vejen for mange unge går fra skolebænken og direkte videre til bistandskontoret, er et af de alvorligste problemer og derfor også en af de største udfordringer i dansk politik. Skal vi fremelske gå-på-mod, initiativ og arbejdslyst, må vi give de unge mulighed for uddannelse og positive erhvervs erfaringer.

Det er baggrunden for, at Det Konservative Folkeparti er gået aktivt ind i at løse lære- og praktikpladsproblemet ved at give de unge, der starter en erhvervsuddannelse, mulighed for også at gennemføre den. I praksis betyder det, at vi har sikret alle egnede praktikpladssøgende, at de kan få den nødvendige praktiske oplæring ved praktikpladskompenserende undervisning, hvis det vel at mærke ikke lykkes at skaffe den uden konkurrence suverænt bedste løsning, nemlig en læreplads. Når praktikpladskompenserende undervisning overhovedet kommer ind i billedet, er det ikke, fordi det er en god løsning – jeg fristes til at sige tværtimod – for praktikpladskompenserende undervisning kan kun blive et surrogat for arbejdslivet.

Formålet med loven har da også netop været at tilskynde virksomhederne til selv at stille de nødvendige lære- og praktikpladser til rådighed, og der er da også al mulig grund til at lykønske med en meget målrettet og god kampagne fra såvel ministeriet som skoler og organisationerne. Der er blevet lagt stor opfindsomhed og mange ressourcer i arbejdet for at fremskaffe et tilstrækkeligt antal lærepladser, og vi har set mange succesrige initiativer.

[Bonde Larsen]

Et af de opløftende elementer i processen har været, at de unge i høj grad selv har gjort en aktiv og målrettet indsats. Dette giver mig og måske andre troen på, at vi har en generation af unge, det er værd at satse på.

På trods af de unges aktive indsats og det meget effektive arbejde fra organisationernes side kommer vi ikke uden om, at der stadig er en tung opgave, der skal løftes. Men det er svært med samvittigheden i behold at bede en virksomhed om at ansætte en lærling, når ordrebogen er tynd eller måske endda tom. I den situation kan ansættelsen af en ekstra lærling betyde, at der må afskediges en anden medarbejder.

Jeg har da også bemærket, at en undersøgelse, som HK har foretaget, viser, at langt over halvdelen af de virksomheder, de har spurgt, siger, at de ikke har ansat en lærling, fordi økonomien er dårlig, der er for få ressourcer og det i øvrigt er nedgangstider i branchen.

Der er således desværre mange gode grunde til, at det ikke endnu i hvert fald er lykkedes at skaffe praktikpladser til alle de unge, der ønsker det.

Der er samtidig lige så mange gode grunde til at lykønske med det fornemme resultat indtil videre, for vi ligger nu langt over niveauet for 1989 med godt 12.300 indgåede lære- og praktikpladsaftaler. Malurten i bægeret er, at det fornemme resultat ikke er fornemt nok – det rækker ikke. 3.600 unge mennesker står i dag opført på Undervisningsministeriets lister til den praktikpladskompenserende undervisning. Det er for mange.

På den baggrund må SF's beslutningsforslag som udgangspunkt aftvinge interesse. På tærskelen til etableringen af den praktikpladskompenserende undervisning, som ingen rigtig ønsker, må alle alternativer fordomsfrit nøje overvejes. Det kan da godt være, at vi skal gå ind i en diskussion om en AER-lignende ordning. AER er som bekendt fuldt finansieret af arbejdsgiverne og virker i sin eksisterende form som en omfordeling mellem de virksomheder, der har lærlinge, og de virksomheder, der ikke har.

Det kan også være, at vi skal have helt andre løsninger på bordet. Men vi må under ingen omstændigheder straffe de virksomheder, der hårdt presset allerede har taget en ekstra lærling. Det Konservative Folkeparti vil derfor gennem udvalgsarbejdet nøje vurdere effekten

af økonomiske incitament, men også søge opklaret, om det uden disse incitament dog ikke vil lykkes at skaffe de ønskede pladser.

Med de foran nævnte begrundelser må vi derfor afvise SF's forslag.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Det er en enkelt bemærkning fra hr. Bonde Larsen, der kalder mig op på talerstolen. Han giver udtryk for, at den praktikpladskompenserende undervisning ligesom ikke er god nok, at den er en slags andenklassens undervisning, som ikke kan leve op til de almindelige forhold og krav og ønsker på arbejdsmarkedet.

Det er en opfattelse, som vi desværre har mødt somme tider, men det er også en opfattelse, der efter min mening er forkert. Hvis vi virkelig ville gøre en indsats for at gøre den praktikpladskompenserende undervisning tilstrækkelig god – kvalitetsmæssigt, pædagogisk, indholdsmæssigt – kunne den blive fuldt på højde med den almindelige uddannelse, der gives. Jeg vil sige, at hvis vi oven i købet sørger for, at de maskiner, de undervisningsmidler, der anvendes, bliver de maskiner og de undervisningsmidler, der er de nyeste, man kan få, så vil de elever, der forlader den praktikpladskompenserende undervisning, komme ud med et kvalifikationsniveau, der gør dem egnede til at arbejde med de maskiner, der inden for de næste 5-10 år vil blive introduceret i dansk erhvervsliv, og det vil være dem, der vil have den bedste uddannelse overhovedet til at tage fat på fremtidens udfordringer.

Inge Dahl-Sørensen (V):

Da hr. Mølgaard Jensen er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne fremkomme med følgende:

Efter Venstres mening bør praktikpladsproblemet principielt løses af erhvervslivet. Hver branche bør lave frivillige kvoteordninger. Det er den eneste realistiske, farbare vej. Større ansvarlighed for de enkelte brancher er vejen frem.

Derfor tager Venstre afstand fra det foreliggende forslag fra SF, som betyder, at der ydes et tilskud til alle arbejdsgivere, der ansætter elever.

Vi ønsker heller ikke at medvirke til at udbygge et nyt offentligt tilskudssystem. Det er en

[Inge Dahl-Sørensen]

farlig vej at betræde. Det kan meget let blive et skridt på vejen mod en total udgiftsdækning af praktikuddannelser.

Derfor stemmer Venstre imod dette SF-forslag.

Pia Dahl (FP):

Jeg føler mig en lille smule provokeret af hr. Klaus Hækkerups udtalelser om den praktikpladskompenserende undervisning. Det er efter Fremskridtspartiets overbevisning den dårligste foranstaltning af alle. Og jeg mener, det er kunstige tiltag. Det kan godt være, at der bliver brug for, at der er udlærte mennesker til visse former for maskiner, men hvis der ikke bliver gjort noget alvorligt ved erhvervslivets forhold, hvor skal de arbejdspladser så dukke op hene? Det vil altså sige, at vi i virkeligheden skal uddanne folk på nogle skoler. Jeg ved også, at der i Finansudvalget er kommet adskillige ansøgninger om at udvide de tekniske skoler, for hvis det bliver en realitet med denne praktikpladskompenserende undervisning, så har man faktisk slet ikke faciliteterne og ressourcerne til det.

Fremskridtspartiet anerkender naturligvis, at det er et problem med den store mangel på praktikpladser. Men som det jo også er fremgået af andre debatter, er Fremskridtspartiets holdning den – som jeg kan forstå også er Venstres holdning – at en generel lempelse af erhvervslivets omkostninger, heriblandt også alle hæslige skatter, og det er nok dem, der er de vigtigste, er den eneste vej frem for at gøre en ende på det problem. Kun på den måde kan danske produkter nemlig gøres konkurrencedygtige. Kun på den måde kommer der gang i hjulene igen. Kun på den måde kan vi oprette flere arbejdspladser. Og kun på den måde vil der igen blive brug for de unge.

SF's forslag går jo, som alle kan læse sig til, ud på det stik modsatte: Arbejdsgivere og kommuner pålægges endnu større byrder, end de er pålagt i forvejen. Jeg mener nok, at SF burde være klogere end at gå i det samme udtrådte fodspor, som vi vel nok må se i øjnene at et lidet succesfyldt forlig med Socialdemokraterne angiver. Der er ikke sket væsentlige bedringer i praktikpladssituationen, efter at man har indgået det ene forlig efter det andet og er blevet enige om tusind forskellige ting.

Forslaget er, som Fremskridtspartiet ser det, udelukkende baseret på kunstige tiltag, som vi på det mest bestemte må sige fra over for.

Marianne Jelved (RV):

Som det nu er sagt adskillige gange på talerstolen, er der indgået et forlig mellem regeringen og Socialdemokratiet om at skaffe alle unge en praktikplads under visse betingelser. Det forlig står De Radikale selvfølgelig fortsat fast på, og derfor skal den opgave løses.

Så længe det forlig eksisterer, regner vi med, at det bliver løst, og vi kan i den anledning ikke støtte SF's forslag.

Emmert Andersen (CD):

Naturligvis er det et stort problem, når så mange unge ikke har fået en praktikplads endnu.

Der blev indgået et forlig mellem Socialdemokratiet og regeringen i foråret. Det har ikke virket så længe. Det kan godt ske, at det bliver bedre fremover, men det har åbenbart ikke været godt nok indtil nu.

Men forslaget er heller ikke godt nok. Jeg giver fru Pia Dahl ret i, at dette med at overvælte nye byrder på erhvervslivet er ikke måden at gribe tingene an på i dette samfund. Vi må lære, at den eneste mulighed fremover faktisk er at lette byrderne for erhvervslivet. Så får vi nemlig også løst de andre problemer. Men det er i virkeligheden en helt anden sag.

Lysholm Christensen (KRF):

Sagen om praktikpladser fylder godt op i Folketingstidende fra de senere år. Dagspressens og fagpressens spalter har heller ikke manglet stof i den anledning. Men der er rent faktisk gjort en hel del her i Folketinget for at få løst det problem, som vi må erkende stadig væk udestår i en vis udstrækning. Jeg tænker på de penge, der blev bevilget sidste år for at skaffe praktikpladser, og som vi havde vanskeligt ved at få afsat. Jeg tænker også på den seneste lovgivning, som giver mulighed for praktikpladskompenserende undervisning dér, hvor praktikpladser ikke kan fremskaffes.

Jo, vi er kommet et stykke ad vejen. Der er gjort hæderlige anstrengelser for at få løst problemet. Jeg mener også, at vi i hvert fald i nogen udstrækning kan sige, at organisationerne og virksomhederne også har bidraget til at få løst

[Lysholm Christensen]

noget af problemet. Men der er stadig væk for mange unge, der ikke kan få en praktikplads.

Så kan man spørge: Vil det her beslutningsforslag fra SF så løse problemet, så vi kan få has på den sidste del af det? Det er vi ikke overbevist om, i Kristeligt Folkeparti. Vi er ikke overbevist om, at økonomiske midler vil udgøre en tilstrækkelig motivation for virksomhederne til at antage flere praktikanter. Det synes vi at erfaringen har vist. For os at se er der to store faktorer, som kan motivere virksomheder til at oprette flere praktikpladser: For det første – og det er den væsentligste – skal virksomheden have brug for arbejdskraft. Det er den bedste motivation for at ansætte nye medarbejdere. Derfor er det måske et helt andet sted i lovgivningen, vi skal tage fat for at styrke behovet for flere arbejdspladser.

For det andet mener jeg også, at virksomhederne ser på, om de kan få nogle praktikanter, der har vilje og evne til at yde en indsats i virksomheden, kan møde til tiden om morgenen, vise personligt initiativ og har mod og appetit på opgaverne.

Jeg vil bestemt ikke bagatellisere problemet. Der er stadig væk for mange unge, som ikke har plads, og det til trods for at de har prøvet at stå tidligt op om morgenen, har slidt mange skosåler, banket mange knoer hudløse og har pådraget sig en stor telefonregning for at skaffe sig praktikplads. Men forgæves. Der er stadig væk brug for megen kreativitet for at løse problemet. Vi har brug for en indsats fra alle implicerede parter, det være sig politisk og fra virksomhedernes side.

Men for at gøre mit indlæg kort vil jeg sige, at vi ikke tror på, at beslutningsforslag nr. B 4 løser problemet.

Aage Frandsen (SF):

Det var en utrolig arrogant måde, ministeren tog dette forslag på. Jeg tror aldrig, jeg har oplevet en minister svare så arrogant på et forslag, som skitserer en problemstilling, prøver på at løse den. Men ministeren meddeler blot, at ministeren er i gang med at løse problemerne og arbejder som et bæst – tror jeg nok, det endda var – og der skulle nok komme et resultat ud af det. Det var bare et spørgsmål om, at ministeren skulle have ro til det, havde jeg indtryk af, i stedet for at blive forstyrret af dette her Folketing, som var så formasteligt at beskæftige sig

med det her. Det var altså noget, som ministeren ordnede ovre i regeringskontorerne, eventuelt sammen med arbejdsmarkedets parter. Det sagde ministeren ikke, men det var i hvert fald noget, der skulle foregå et andet sted, ikke her.

Minister, det er da utrolig uforskammet. Undervisningsministeren ynder ellers i skrift og tale at tale om folkestyre og en hel masse ting, og så kommer vi her fra Folketingets side – det er altså Folketinget, der repræsenterer folkestyret, det er ikke regeringen – med et forslag fra et parti, og ministeren meddeler bare, at det gider ministeren ikke beskæftige sig med. Det var dog utroligt. Ja, jeg ved ikke, det er måske ikke engang utroligt, men jeg synes, det burde være utroligt, at det kunne lade sig gøre. Arrogant, uforskammet, måske også uforberedt. Det er måske i virkeligheden det, det drejer sig om, når man sådan skælder lidt ud eller antyder nogle ting, der ikke er i orden. Man begynder måske at reagere på den måde, når man har dårlig samvittighed. Og det må ministeren have, rigtig dårlig samvittighed. Problemet i denne forbindelse er jo, at ministeren dybest set er enig i mange ting, der står her, men ministeren har bare ikke villet vedkende sig det, og derfor synes jeg, at ministeren skulle benytte lejligheden til at fortælle lidt.

Nu kan jeg forstå, at forligspartneren, Socialdemokratiet ved hr. Klaus Hækkerup, heller ikke rigtig er klar over, hvad der sker. Det er da lidt påfaldende, at en forligspartner ikke er klar over det. Ét er, at vi andre, som stemte for forslaget, slet ikke ved noget som helst, men forligspartneren er altså heller ikke klar over det. Derfor synes jeg, at vi snart må få at vide, hvordan disse værkstedsskolepladser skal finansieres. Og hvornår skal de være der?

Hvis de skal finansieres på en eller anden måde ved en afgift på arbejdsgiverne – og det har ministeren jo været inde på at de skal, og sådan må man også læse loven, som vi vedtog før sommerferien – kunne ministeren så ikke se en idé i, at vi brugte pengene til noget andet end til at lave værkstedsskolepladser, nemlig til også at lave rigtige pladser? Vi har med glæde i SF konstateret, at Håndværksrådet er enig med os. Håndværksrådet, det er jo ikke hvem som helst. Det er rent faktisk nogen, der har lidt forstand på de her ting, for det er dem, der bl.a. ansætter folk. De er flinke til at ansætte folk i praktik. Vi

[Aage Frandsen]

mener, at værkstedsskoleundervisning er en nødvendig reserve, og derfor skal den også være der under alle omstændigheder. Jeg kan godt give hr. Klaus Hækkerup ret i, at man inden for enkelte områder sagtens kan fremhæve værkstedsskoleundervisningen som ideel, men omvendt vil jeg også sige, at på det område, hvor problemet i virkeligheden i øjeblikket er størst, nemlig Handel og Kontor, er der virkelig nogle problemer, hvis man ikke finder regulære praktikpladser eller en kombination, hvor praktikplads indgår.

Men jeg må spørge, hr. minister – det må ministeren kunne svare på – hvordan har ministeren tænkt sig, at finansieringen skal klares? For det kan ikke hjælpe noget, minister, at antallet af praktikpladssøgende primært skal nedbringes ved, at de erklæres uegnede i henhold til kriteriet EMMA. Det er jo det, der har givet det største dyk her i den sidste måneds tid. Tallet kunne falde med ca. 1.000 mennesker, fordi man brugte kriteriet EMMA. Men det er et andet problem, som vi må vende tilbage til ved en anden lejlighed, og det er åbenbart helt uløst, også mellem forligsparterne.

Jeg læste med glæde hr. Klaus Hækkerups pressemeddelelse, hvoraf det fremgår, at hr. Klaus Hækkerup hele tiden føler sig dårligt behandlet på dette område; i hvert fald kan hr. Klaus Hækkerup heller ikke forstå, at man forvalter kriteriet på den måde, eller rettere sagt at ministeren forvalter kriteriet på den måde.

Men jeg synes altså, vi må vide, hvornår de pladser kommer – og det er altså værkstedsskolepladserne, vi taler om, for det andet er ministeren ikke fuldt herre over.

Dernæst skal vi have at vide, hvad for en finansiering der skal være tale om. Jeg har set forskellige metoder, som har været fremme i pressen; jeg ved ikke, om ministeren vil nævne nogle af dem, og jeg ved heller ikke, om det er ministerens metoder, eller det er noget, pressen har fundet på. Nogle af dem er utrolig bureaukratiske. Noget med, at man finder ud af, hvordan niveauet skal være forskellige steder, og hvor meget de burde tage, og så skal man finde ud af tilskuddet i forhold til det og sådan noget. Utrolig bureaukratisk.

Det, vi foreslår her, er, hvad jeg vil kalde styret markedsøkonomi; meget mere markedsøkonomi end det, jeg har indtryk af at ministeren i øjeblikket arbejder med. Derfor synes jeg,

at ministeren egentlig burde se lidt mere velvilligt på dette forslag ud fra to kriterier: Det ene er, at der satses primært på rigtige praktikpladser, som ministeren elsker så højt, og det andet er, at forslaget altså også opererer med en markedsøkonomi. Men det er en styret markedsøkonomi, hvor man tilskynder til nogle ting; det er ikke et forsøg på at lave en slem bureaukratisk kvoteordning, som vi ved at ministeren ikke bryder sig om.

Jeg er meget skuffet over ministerens måde at tackle det her på, og jeg synes ikke, det er en minister værdigt, når problemet har det omfang, som det har, og når forslaget rent faktisk seriøst prøver på at løse nogle af problemerne, foruden at det egentlig også er nogle af de tanker, som ministeren godt kunne være lidt positiv over for ud fra ministerens egen holdning til disse ting. Hertil kommer, at vi har en allieret i Håndværksrådet, som ministeren ellers plejer at påberåbe sig ved andre lejligheder.

Det var en skuffende oplevelse med ministeren ved denne lejlighed, men ministeren har muligheden for igen at komme ind i debatten og svare på hr. Klaus Hækkerups og mine spørgsmål. Vil ministeren værdige os det, så glemmer vi ministerens første indlæg. Det slår vi en streg over, selv om det desværre ikke kan lade sig gøre i de grønne bøger; men så ser vi alligevel bort fra det.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne bekræfte hvert eneste ord, jeg sagde i mit første indlæg. Jeg står ved det, og jeg mener, det var et fuldgældigt svar på et overflødig forslag.

Forslaget drejer sig om noget, Folketinget lige har vedtaget, og som der arbejdes på højtryk med, og det er da et rimeligt svar af den minister, der arbejder med det: Det har vi altså besluttet, og vi er i fuld gang med at udføre det. Folketinget behøver ikke lave nye rammer.

Folketinget har afstukket nogle rammer, og dem skal jeg leve op til. Det synes jeg da er et meget rimeligt svar, og man kan da ikke forvente andet, når man fremsætter så mange forslag om ting, der lige er besluttet her i Folketinget.

Når jeg er imod en ordning, hvor man opkræver hos alle og giver en masse tilskud til nogle, hænger det sammen med, at det jo altså er at gå skattevejen, og vi så desværre i begyn-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

delsen af 1980'erne, at de tilskud, der blev givet, førte til en usædvanlig slaphed med hensyn til at holde igen på lærlingelønningerne.

Hvis man gør det op, tror jeg, man vil kunne se, at de tilskud, der blev givet, blev ædt op af ekstraordinære lærlingelønstigninger.

Hvis det nu var sådan, at lærlingelønninger var usselt lave i forhold til Statens Uddannelsesstøtte, så kunne man sige, det var rimeligt nok, men sagen er jo, at lærlingelønningerne ligger langt, langt over, ja er mere end dobbelt så høje som Statens Uddannelsesstøtte, og derfor synes jeg ikke, det har været nødvendigt med disse ekstraordinære stigninger i lærlingelønnen.

Det er det, der gør, at jeg vil anfægte hr. Aage Frandsens påstand om, at det er liberal politik og markedsøkonomisk politik at opkræve penge hos alle og give dem til dem, der tager lærlinge og elever. Jeg tør vædde på, at det vil føre til yderligere slaphed, når det gælder lærlingelønningerne, og det er der ingen der har fordel af. Så fører det til omkostningsstigninger, og det er og bliver omkostningsstigningerne, som er årsagen til, at der mangler pladser. Det er konkurrenceevne, der er problemet, det er mange års konkurrenceevneproblemer, som her i 1980'erne har gjort det svært at skaffe pladser nok.

Nu er vi på vej med en bedre konkurrenceevne, og eksportindustrien er i vækst. Det er den vej, der skal fastholdes. Vi skal ikke have for meget med at opkræve penge hos erhvervslivet og så forære pengene til nogle; det kan, som jeg nævnte, føre til omkostningsstigninger på længere sigt ved at føre til stigende lærlingelønninger.

Man må altid se på, hvorledes de ordninger, man laver, påvirker adfærden senere hen. Og tilskuddene fra begyndelsen af 1980'erne, som nogle er så glade for, mener jeg, gjorde ubodelig skade på lang sigt. Det bragte os op på et omkostningsniveau, når det gælder lærlingene, som er usundt, og som permanent vil gøre det svært at skaffe pladser nok, lige indtil vi bliver klogere og får det bragt ned, og helst uden at vi øger skattetrykket. Og det skulle vi helst ikke gøre hverken på den ene eller den anden måde. Så her har vi altså en reel uenighed.

Nu har jeg svaret på, hvorfor den model, der er antydnet i punkt 1 i forslaget, ikke er min kop te. Så bliver jeg spurgt, hvilken model vi så ar-

bejder med. Ja, det vil jo vise sig, når vi er færdige med den. Jeg er ikke klar til at redegøre i dag for, hvilken model vi vil vælge.

Det er meget kompliceret, og det kunne jeg tale længe om, men jeg mener, det er rimeligt nok, at regeringer tænker sig om, før de fremsætter forslag.

Og jeg vil gerne gøre opmærksom på, at regeringen jo overhovedet ikke er forpligtet til at fremsætte et sådant forslag. Vi er forpligtet til at skaffe nogle praktikpladser, og vi er forpligtet til på en eller anden måde at finansiere dem via AER-ordningen, men vi er ikke forpligtet til hverken før jul eller før påske at komme med et forslag her. Jeg tror, vi gør det, for vi skal jo have pengene hjem, men vi er ikke forpligtet til det, og derfor er jeg heller ikke, undskyld jeg siger det, forpligtet til at svare på, hvordan jeg nu vil kradse de penge hjem.

Vi er forpligtet til at skaffe pladserne, og det skal vi leve op til, selv om det bliver svært, når der kun er én, der mangler plads i Skanderborg inden for jern- og metalområdet, og tre i Tønder inden for skorstensfejerområdet.

Jeg indrømmer, det er svært at få klaret de sidste pladser, så det er derfor, jeg siger, at jeg arbejder som et bæst med det. Men det skal jeg jo, for man skal leve op til de aftaler, der er indgået.

Med hensyn til kommunerne vil jeg gerne oplyse, at staten og kommunerne i høj grad lever op til deres forpligtelser. Både staten og kommunerne har taget flere elever og lærlinge end i 1987. Hvis alle gjorde som staten og kommunerne, så var der ingen problemer, og det på trods af at staten i øjeblikket er i gang med at reducere sit personale, hvilket jo ikke gælder den private sektor generelt.

Jeg synes ikke, jeg skal svare på alt, hvad hr. Klaus Hækkerup spurgte om, det tror jeg også godt han forstår, for vi havde jo møde med hinanden i går og skal muligvis have det igen i overmorgen. Men med hensyn til, hvornår eleverne får besked osv., vil jeg sige, at det skal de få tidnok til, at vi opfylder garantien. Hvordan beskeden bliver givet og til hvilken kreds af elever, og om vi nu vil skrive igen før nytår til alle, som i dette øjeblik opfylder de såkaldte EMMA-kriterier, alt det vil jeg ikke svare afgjort på af en ganske bestemt grund: Vi skal huske på, hvad den vedtagne lovgivning handler om. Den handler om, at vi i givet fald skal have praktikpladskompenserende undervisning.

[Undervisnings- og forskningsministeren]

Og hvad er så det? Jo, det består i, at skolens forstander optræder i rollen som mester. Og når skolens forstander optræder i rollen som mester, så skal skolens forstander jo selvfølgelig kun antage elever, som en mester kunne drømme om at antage. Altså hvis der er nogle, der vil ind på HK-området og skrive på maskine, og som har meget dårlige karakterer i skriftligt dansk, så ville ingen mester antage vedkommende, og så skal vedkommende heller ikke antages til praktikpladskompenserende undervisning. Forstanderen skal optræde, som en mester ville gøre.

Dernæst skal forstanderen jo garantere for, at uddannelsen bliver ordentlig, ganske som mester har ansvaret for, at uddannelsen bliver ordentlig. Og det skal man have i bagehovedet, når man stiller alle disse spørgsmål om, hvordan og hvorledes vi vil gøre det. Hvis vi skal ind på denne praktikpladskompenserende undervisning – og det skal vi måske, det bliver måske nødvendigt – så bliver det altså på den måde, at forstanderen på så realistisk måde som muligt optræder som den mester, der antager elever, som er egnede, og som er villige til at tage jobbet, og derefter giver dem en undervisning, som kvalitetsmæssigt står mål med, hvad eleven kunne have fået hos en almindelig mester.

Det er derfor, jeg også i radioen søndag aften var nødt til, at returnere alle de spørgsmål, der blev stillet, fordi man stiller dem fra en forkert synsvinkel. Det her drejer sig om, at skolen i givet fald skal træde i stedet for mester, og det er derfor, der er noget, der hedder EMMA, altså man skal være Eget og Mobil og Aktivt søgende osv. Jamen det skal man da, hvis man vil have en plads hos en rigtig mester. Så skal man da være aktivt søgende, man skal være egnet, og man skal også være villig til at flytte sig hen til den mester. Og kun hvis man er villig til det, får man pladsen. Det er det samme, der skal gælde, når det drejer sig om denne praktikpladskompenserende undervisning.

Når jeg bliver spurgt, hvornår de får besked, hvornår den sidste elev får besked, plejer jeg at sige det på den måde, at det, vi har vedtaget, jo ikke er, at vi skal sætte al fornuft ud af kraft. Hvis der er udsigt til, at vedkommende kan få en almindelig plads ret snart, så er der ingen grund til at begynde at give beskeder og sende breve og alt muligt andet. Men hvis der ikke er udsigt til det, så har vi pligt til at gøre noget,

hvis ikke vi kan henvise til et nærliggende område, hvor vedkommende kan flytte sig hen og få en plads.

Så det med tidsfristerne er også svært at svare helt præcist på. Men for at leve op til garantien forudsætter det selvfølgelig, at eleverne på et eller andet tidspunkt får besked, naturligvis. Men det kan være forskelligt fra område til område.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Allerførst vil jeg sige, at jeg er lidt ked af, at ministerens fortolkning af forliget siger, at hvis der er ganske få elever, så skal der oprettes praktikpladskompenserende undervisning. Hvis vi er helt nede på 1, 2, 3 elever, som ministeren nævnte, er der i forliget udtrykkeligt taget højde for den situation ved, at det er formuleret således, at eleverne så vidt muligt skal have tilbudt praktikpladskompenserende undervisning inden for det ønskede område – så vidt muligt. Deri ligger jo altså, at når vi er helt dernede, så må de selvfølgelig også vise en faglig fleksibilitet, sådan at vi ikke ender i det rene pjat – for at sige det ligeud – i klassekvotienter.

Jeg forstår ikke helt ministerens argumentation omkring lærlingelønningerne, for det var jo sådan, at indbetalingen til AER foretoges af mestrene, og de samme mestre skulle altså, hvis de godkendte en højere lærlingeløn, også foretage en højere indbetaling til AER, og dermed kom de til at betale omvendt, selvfølgelig, hvis de havde godkendt en lavere lærlingeløn. Så jeg forstår ikke rigtig ministerens argumentation mod den styrede markedsøkonomi.

Lad mig så endelig sige, at ministeren og flere har været inde på, at det, der skal løfte det her, er gangen i erhvervslivet, flere arbejdspladser, flere investeringer. Det er vi enige i. Derfor har vi lidt svært ved at forstå, at regeringen startede dette folketingsår med en skattepakke, der pålægger erhvervslivet skatter og afgifter på 4,4 mia. kr.

Vi har også lidt svært ved at forstå, at regeringen ikke tager en ordentlig armlægning med sine venner i industrien og får dem til i stedet for at udlodde overskuddet at investere det i nye og også gerne eksportgivende arbejdspladser.

Aage Frandsen (SF):

Jeg vil da godt takke ministeren som repræ-

[Aage Frandsen]

sentant for den udøvende magt, som alligevel fandt det berettiget at besvare nogle af de spørgsmål, der blev stillet fra os, der repræsenterer den lovgivende magt, i samarbejde med ministeren.

Det, som ministeren bl.a. bebrejder os, er jo, at vi kunne komme i tanker om at komme med et forslag så tæt på, at Folketinget havde vedtaget en lov, der skulle løse problemet. Hvad skulle vi ellers gøre, når problemet ikke er løst? Ja, så kan man jo politisk angribe ministeren for, at ministeren ikke har løst sin opgave, men det synes vi er urimeligt, fordi det var en urimelig opgave, ministeren selv har stillet sig og vi fra Folketingets side stillede os.

Derfor kommer vi med et forslag, hvormed vi sådan set synes at vi hjælper ministeren med nogle metoder, der kunne anvendes til at løse problemet, fordi vi ikke kan komme uden om, at der skal en finansiering til. Det er rigtigt, at det ikke er nødvendigt at komme med et forslag til finansieringen, men fra SF's side er vi altså så ansvarlige over for statens finanser og for økonomien, at vi alligevel synes, det er lidt betænkeligt, hvis man sætter en hel masse ting og en række udgifter i værk, uden at man også tænker på finansieringen. Det synes vi også ministeren må være opmærksom på, og jeg tror også, at ministeren er det, så derfor kommer der nok et forslag på et tidspunkt.

Og nu er det så, vi siger: I stedet for at bruge alle disse penge til praktikpladskompenserende undervisning var det vel rimeligt at bruge nogle af pengene til at skaffe rigtige pladser, sådan som Håndværksrådet har foreslået.

Ministeren er bange for, at det skal betyde, at man udbetaler kæmpestore lærlingelønninger. Bl.a. hr. Klaus Hækkerup har været inde på, at sådan behøver man ikke lave ordningen. Det er ikke nødvendigt at lave ordningen på den måde. Det behøver ikke at blive tilfældet. Men det kan vel ikke være sådan, at ministeren, alene af angst for at lærlingelønningerne skulle stige eller det skulle have en afledet virkning i den forbindelse, siger: Nej, så hellere bruge pengene på værkstedsskoleundervisning. Det er virkelige metoder, som man ikke kender ministeren for.

Derfor undrer vi os over, at ministeren ikke kan se, at det fornuftige var, at i hvert fald nogle af dem, der i øjeblikket skal have praktikpladskompenserende undervisning, havde mere glæde, samfundet havde mere glæde, og arbejds-

verne havde mere glæde af, at de fik almindelig praktikpladsundervisning.

Dermed være ikke sagt, at vi tager afstand fra værkstedsskoleundervisningen og specielt ikke inden for visse, skal vi sige tekniske fagområder. Derimod er vi meget bekymrede for, hvis det inden for handel og kontor skal være i det omfang, som der lægges op til nu. Ministeren kan godt sige, at vi jo ikke skal sætte fornuften ud af kraft, hvis det nu er nogle få stykker, der mangler, men når det er 4.000, der mangler, så er det altså, ligesom fornuften må tilsige, at vi må gøre noget.

Spørgsmålet må jo også være, hvornår de pågældende mennesker har et retskrav på at få enten det ene eller det andet, for det er det, Folketinget har vedtaget, det er ikke kun en aftale. Det er, som om aftaler er det vigtigste her i tilværelsen, men ifølge grundloven er loven altså det vigtigste. Jeg synes også, at aftaler er vigtige, men loven er alligevel vigtigst, og loven blev vedtaget i Folketinget. Derfor er det også vigtigt at understrege, at på et tidspunkt klapper fælden også for ministeren, hvis pladserne ikke er der, eller hvis værkstedsskoleundervisningen ikke er klar.

Endelig med hensyn til kriteriet EMMA synes jeg i høj grad, man må sige, at der også er et retssikkerhedsproblem. Ministeren mener tilsyneladende, at det er et problem, at der er nogle mestre i form af forstandere og direktører, som ikke mener, at nogen er uegnede, men det kunne jo også være, der var et retssikkerhedsproblem i, at nogle var blevet erklæret uegnede, som i virkeligheden er egnede. Det er jo et problem i forhold til, hvad vi kender så mange andre steder, hvor man har nogenlunde ensartede kriterier i form af eksaminer og den slags ting, at det har man ikke her. Er ministeren ikke bekymret for, at nogle af de unge mennesker egentlig ud fra et retssikkerhedsmæssigt synspunkt er blevet forkert behandlet i dette tilfælde?

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg beder hr. Aage Frandsen undskylde, at jeg ikke fortsætter denne langtrukne debat. Jeg synes, jeg var ret grundig i mit andet indlæg og vil derfor ikke føje mere til.

Men jeg vil gerne takke hr. Klaus Hækkerup for denne autoritative fortolkning af ordene

[Undervisnings- og forskningsministeren]

»så vidt muligt«. Det synes jeg var kloge og forstandige ord, som viser, at vi netop ikke har sat den sunde fornuft ud af kraft.

Jeg var også glad for ordene om, at det ikke skal ende i det rene pjat. Så kan hr. Klaus Hækkerup spørge, hvorfor jeg er glad for det, det måtte jeg jo vide på forhånd. Nej, da jeg læste, hvad hr. Klaus Hækkerups partiformand har sagt, blev jeg aldeles usikker, men nu er jeg mere sikker på, at det, vi har vedtaget, trods alt er nogenlunde fornuftigt, og det skal hr. Klaus Hækkerup have tak for.

(Kort bemærkning).

Klaus Hækkerup (S):

Jeg er glad for, at jeg har kunnet styrke undervisnings- og forskningsministerens tillid til Socialdemokratiets formand.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg forslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 6:

Forslag til folketingsbeslutning om oprettelse af et center for børne- og ungdomslitteratur.

Af Ingerlise Koefoed (SF) m.fl.
(Fremsat 10/10 90).

Forslaget sattes til forhandling.

*Forhandling***Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):**

I dette tredje SF-forslag har vi ikke at gøre med en sag, der lige er blevet vedtaget, men til

gengæld med en sag, som er forkastet indtil flere gange af Tinget, og jeg vil også gerne i dag tage afstand fra forslaget.

Jeg vil opfordre fru Ingerlise Koefoed til at drøfte forslaget grundigt med hr. Rahbæk Møller, for det er jo mærkeligt at skulle høre fra den ene SF'er, at der er for mange puljer og cigarkasser i dansk forskningspolitik, og så kommer den anden SF'er med det mest oplagte eksempel, jeg har set, på en overflødig cigarkasse.

For det er jo det, det drejer sig om. Vi har masser af institutter, som har deres fulde frihed til at forske i børne- og ungdomslitteratur. Vi har Danmarks Lærerhøjskole, vi har universiteterne, og i øvrigt har vi jo altså også forskningsråd og private forskningsfonde; jeg vil tro, der er mindst 10 instanser her i landet, som har mulighed for at give penge til dette udmærkede formål. Jeg ser ikke, hvorfor vi skal hive dette formål op foran alle mulige andre og udnævne det til at skulle have en helt særlig piedestal med tilhørende cigarkasse og tilhørende bestyrelse, eller hvordan det nu skal indrettes. Det kan man selvfølgelig lave mere eller mindre indviklet.

Kort sagt jeg synes, det er et inderlig overflødig forslag. Jeg siger det ikke for at virke arrogant, men jeg vil godt have lov at henvise til de ret grundige og også ret afvisende taler, jeg har holdt ved tidligere lejligheder om nøjagtig det samme forslag.

(Kort bemærkning).

Ingerlise Koefoed (SF):

Jeg vil dog godt gøre undervisnings- og forskningsministeren opmærksom på, at dette forslag ikke er blevet forkastet, for det har aldrig været til endelig afstemning i Folketinget.

Søren Hansen (S):

Socialdemokratiets ordfører i denne sag, hr. Qvist Jørgensen, kan ikke være til stede, og derfor skal jeg på hans vegne sige et par ord om forslaget, der jo er udtryk for en vis ihærdighed, må man nok sige. Det er, som det allerede er blevet nævnt, tredje gang, at forslaget – ikke helt uændret, men dog alligevel med den samme målsætning – er fremsat her i Folketinget.

Socialdemokratiet har støttet forslaget ved de tidligere lejligheder, og det vil vi også gerne gøre nu, men jeg synes, der kan være grund til at sige, at det først og fremmest er formålet, vi